

#02

Tweewekelijkse COVID-19 overzicht
Team Impact & Nazorg en Resilient Rotterdam

KENNIS & INSPIRATIE

12 mei 2020

Gemeente Rotterdam

Food for thought

Dit document is erop gericht om je te inspireren en kennis rondom strategie en herstel van de huidige COVID-19 te vergroten. Hier vind je voorbeelden van acties die steden in Europa en daarbuiten nemen naar aanleiding van de COVID-19 uitbraak. Verschillende domeinen komen aan bod en bij de selectie van voorbeelden is zo veel mogelijk rekening gehouden met de relevantie voor Rotterdam. Daarnaast bevat dit document rubrieken die zijn gekoppeld aan de verschillende fasen van de crisis. We hopen hiermee een bijdrage te kunnen leveren aan het proces richting een meer *weerbare* en *veerkrachtige* stad.

Op basis van behoefte zal deze kennis- & inspiratie-update de komende weken qua inhoud en structuur worden ontwikkeld.

Voor gerichte verzoeken of suggesties m.b.t. toekomstige updates inzake COVID-19 neem contact op met het team ImpactopRotterdam: impactoprotterdam@rotterdam.nl

During a
crisis.

Share
inspiration &
knowledge

Team Impact & Nazorg
Resilient Rotterdam

A 100 Resilient Cities Member

Internationale voorbeelden

[Besiktas / Cultuur & Ontwikkeing](#)

- De gemeente van Besiktas geeft online cursussen via hun eigen YouTube kanaal. Leerlingen kunnen niet alleen klaargestoomd worden voor aankomende examens maar inwoners tussen de 7 -90 jaar kunnen werken aan persoonlijke ontwikkeling. Check [hier](#). *(vertaalfunctie aanzetten)*

[Besiktas / Afvalbeheer](#)

- Het huidige mondkapjesbeleid brengt ook nieuwe gezondheidsrisico's met zich mee; ongecontroleerde verwijdering kan voor nieuwe besmettingen zorgen. Gemeente Besiktas heeft daarom op verschillende openbare plekken in de stad speciale afvalpunten geïnstalleerd voor gebruikte maskers en handschoenen. Lees [hier](#) meer *(vertaal functie aanzetten)*.

[Parijs / Mobiliteit & Cultuur](#)

- Sinds de lockdown biedt de gemeente van Parijs gratis fietslessen en deelfietsen aan. Ook krijgen Parijzenaren toegang tot op maat gemaakte uitstapjes waardoor ze hun culturele behoeftes kunnen blijven bevredigen. Ook interessante info over zorgpersoneel en kwetsbare groepen. Lees [hier](#) over.

[Nice / Gezondheid & Economie](#)

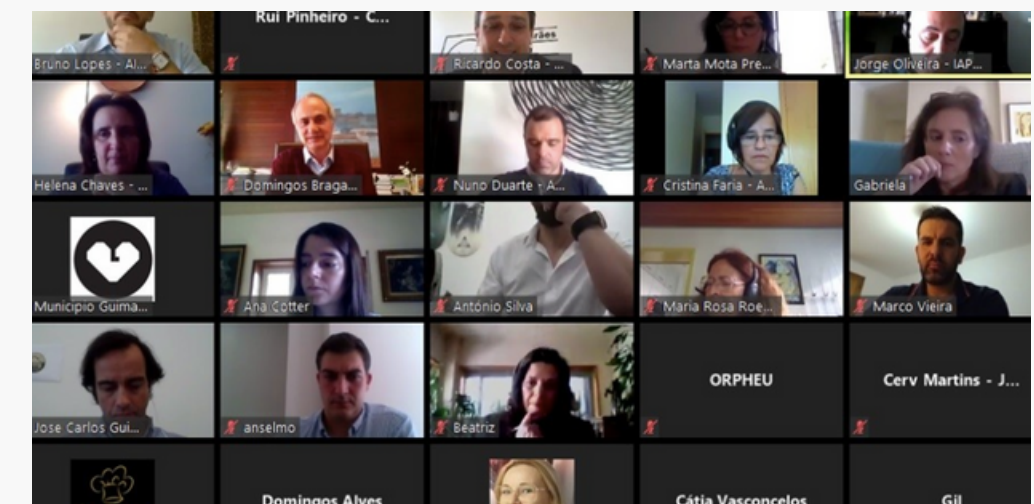
- Om de heropleving van de lokale economie te ondersteunen, heeft de stad Nice het 'Label Confiance Sanitaire' geïntroduceerd, een gezondheidsvertrouwenlabel. Winkels kunnen zo aantonen dat ze voldoen aan de gezondheid- en veiligheidsregels. Lees [hier](#) meer.

[Nice / Economie](#)

- De gemeente Nice heeft een platform opgezet waar lokale ondernemers hun goederen kunnen verkopen. Hiermee wordt een directe cash flow gegenereerd waarvan lokale ondernemers profiteren. De lancering van deze virtuele handelssite is een mooie aanvulling op andere maatregelen ter ondersteuning van de lokale economie en handelaren. Bezoek de [website](#)

[Guimaraes / Communicatie](#)

- De gemeente Guimaraes organiseerde haar eerste reeks videoconferenties om uitleg te geven en feedback te krijgen over de maatregelen die zijn genomen om bedrijven te ondersteunen. Zie [hier](#) meer informatie.

Uitgelicht

"Unlocking the cities"

De gemeente Milaan lanceert een campagne met instructies voor een geleidelijke heropening van de stad.

De campagne: *'Een nieuwe start, stap voor stap'*, moedigt haar burgers aan om de regels in deze fase te respecteren. In de video is de bekende Italiaanse zanger Ghali te zien die zich na al die weken van thuisisolatie klaar maakt om zijn huis te verlaten richting een nieuwe start.

Check de campagne door te klikken op onderstaande filmpje:

Verschillende landen over de hele wereld gaan stapsgewijs uit de lockdown.

Het World Economic Forum geeft in een simpele compilatie weer hoe verschillende steden stapsgewijs uit de lockdown komen.

Klik op onderstaande filmpje:

Wat kunnen we leren van verschillende rampen in Parijs?

Crisis Ervaringsdeskundige

Interview met de Chief Resilience Officer
van Parijs | Sébastien Maire

Sébastien Maire deelt in zijn interview 5 leidende principes die hij vanuit voorgaande crisissituaties in Parijs heeft opgedaan. De afgelopen jaren heeft Parijs verschillende crises meegemaakt. Zo was Sébastien betrokken bij de crisisorganisatie tijdens de terroristische aanval op de Bataclan, de humanitaire vluchtelingen crisis opvang, overstromingen van de Seine, Hittegolven in 2017 - 2019 en de brand van de Notre Dame.

*Interview op 22 april door: Moussa Azaouagh,
Madelon van der Kemp & Naomi Sonneveld*

Crisis Ervaringsdeskundige

Chief Resilience Officer Sébastien Maire

1) Monitor “the good and the bad”

“Elke crisis heeft haar “best practices” en “lessons learned” die zeer waardevol zijn en een blijvend karakter hebben voor de toekomst. Maar bij elke crisis is het ook onvermijdelijk dat er beslissingen worden gemaakt die onvoorziene consequenties met zich meebrengen. Het is ontzettend belangrijk dat er oog is voor complexiteit en daarmee ook expliciet wordt gemonitord op de onvoorziene consequenties. Tijdens crisissituaties worden snel beslissingen genomen, deze kunnen op de lange termijn negatieve consequenties hebben. Veerkrachtig handelen betekent dat je adaptief handelt maar ook met oog op de toekomst. Je bouwt zo flexibiliteit in om gekozen beleid aan te passen. Een voorbeeld dat dit illustreert in Parijs is dat ons niet-drinkbare watersysteem (dat wordt gebruikt voor de bewatering van onze publieke tuinen en parken) wordt vervangen door ons vitale drinkwater systeem. Dit doen we omdat er kleine hoeveelheden van het coronavirus werden aangetroffen in het niet-drinkwatersysteem. Een korte termijn spoed-oplossing brengt voor de lange termijn negatieve consequenties met zich mee aangezien de kans groot is dat we ook deze zomer, vanwege de voorspelde hittegolven, kampen met watertekort.

2) Reken op de hulp van je inwoners

“Terrorisme was nieuw voor ons. Ons crisismanagement is door de aanval veranderd. Voorheen was crisis-respons vooral een “overheidsdingetje”, maar we hebben door de ramp geleerd dat we ook kunnen rekenen op onze inwoners. Ook werd het pijnlijk duidelijk dat we tijdens een onverwachte crisis niet alleen kunnen terugvallen op dagelijkse protocollen; tijdens een schietpartij op een terras waren het niet de getrainde brandweermannen die direct in actie kwamen, zij waren namelijk aan het wachten op het bevel van bovenaf... Ondertussen bloedden de slachtoffers dood. Het waren juist de voorbijgangers en toeschouwers die direct te hulp schoten. Jammer genoeg waren deze mensen niet getraind en kon hiermee niet altijd het verschil gemaakt worden. Samenwerken met onze inwoners is nu onderdeel geworden van onze crisisplannen.”

3) Begeleid vrijwilligers met de nodige training

“Na de terroristische aanval zijn we gaan bouwen aan zogenaamde “vrijwilligersnetwerken”. Hierbij hebben we geleerd dat verschillende projecten verschillende skills vereisen. Daarom is het van belang dat onze vrijwilligers worden voorzien van specifieke trainingen. Training geeft ze de tools die ze nodig hebben om hun werk goed uit te voeren. Ook geeft het vrijwilligers een gevoel van eigenaarschap wat belangrijk is voor een duurzaam vrijwilligersnetwerk. We hebben geleerd dat deze netwerken een belangrijke rol kunnen vervullen tijdens andere crisissituaties.

Ook nu kunnen we beroep doen op de vrijwilligers voor het verspreiden van maskers en andere goederen. Maar niet alleen tijdens shocks (crisis) zijn vrijwilligers actief, juist in het voorkomen van stresses (langdurige ontwikkelingen die zich kunnen uiten in een shock, zoals klimaatverandering kan uitlopen op overstromingen). Zo vormen de vrijwilligersnetwerken de ruggengraat van de Parijse veerkracht."

4) Biedt psychologische hulp aan slachtoffers, ook op de lange termijn

Een crisis maakt veel los bij inwoners. Psychologische ondersteuning aan slachtoffers en familieleden is van groot belang. De gemeente Parijs heeft een loket ingericht dat zich richt op psychologische ondersteuning. Hier kunnen bijvoorbeeld ouders terecht voor opvoedkundige begeleiding in het behandelen van trauma's en dagelijkse moeilijkheden.

5) "Veerkrachtig herstellen" vraagt om onderzoek, experimenteren en samenwerking met verschillende stakeholders

Naar aanleiding van de klimaatgerelateerde crises (overstromingen en hittestress) heeft de gemeente van Parijs samen met kennisinstellingen een aantal lespakketten ontwikkeld met scholen en universiteiten rondom het thema klimaatverandering. Hierbij wordt een integrale aanpak gestimuleerd en gelden openbare ruimtes als experimentenhubs. Zo krijgen openbare ruimtes ook een sterk welzijns- en gezondheidscomponent. Studenten worden samen met andere organisaties uitgedaagd om openbare voorzieningen aan te passen en deze klaar te stomen voor verschillende uitdagingen van de toekomst. Er is ruimte nodig voor experimenten. Zo maakt Parijs gebruik van zogenaamde observatoria om bijvoorbeeld gezondheid, sociale, ecologische en economische effecten te onderzoeken van bepaalde maatregelen. Op die manier krijg je meer grip op kwetsbaarheden en barrières van verschillende maatregelen. Deze aanpak en gedachtegoed zal ook ingezet moeten worden tijdens deze coronacrisis.

Update: *Vital Cities & Citizens*

- Een samenwerkingsverband tussen de Erasmus Universiteit Rotterdam en Gemeente Rotterdam -

Dr. Jan Fransen
Institute for Housing and Urban Development Studies
Contact

Prof. dr. Jurian Edelenbos
Erasmus School of Social and Behavioural Sciences
Contact

Dr. Jan Fransen en prof. dr. Jurian Edelenbos zijn trekkers van het Vital Cities & Citizens platform en denken mee over de Rotterdamse impactstudie COVID-19. Jan en Jurian delen aan de hand van samengestelde policy briefs kennis over verschillende vormen van stedelijke veerkracht.

Policy brief 1: Conditie van stedelijke veerkracht voor COVID-19.

Building back stronger

Het RIVM laat zien hoe hard Covid-19 Rotterdam raakt qua gezondheid. In aanvulling daarop, laten onze collega's onder leiding van Godfried Engbersen zien hoe hard de pandemie de Rotterdamse samenleving raakt. Om te onderzoeken hoe we de veerkracht van Rotterdam samen kunnen verbeteren stellen we drie vragen: *1) Hoe kan Rotterdam minder kwetsbaar worden voor COVID -19, 2) Hoe kan Rotterdam sneller uit het dal klimmen? en 3) Hoe kan Rotterdam nieuwe kansen en structuren omarmen?* Meer informatie? De policy brief geeft voor elke vraag aan wat er volgens literatuur op het gebied van stedelijke veerkracht gedaan kan worden d.m.v. heldere checklist.

[Download de Policy brief hier.](#)

Meer info: <https://www.eur.nl/essb/nieuws/vital-cities-and-citizens-publiceert-beleidsbrief-condities-van-stedelijke-veerkracht-voor-covid-19>

Policy brief 2: Onderzoekopzet voor casestudies.

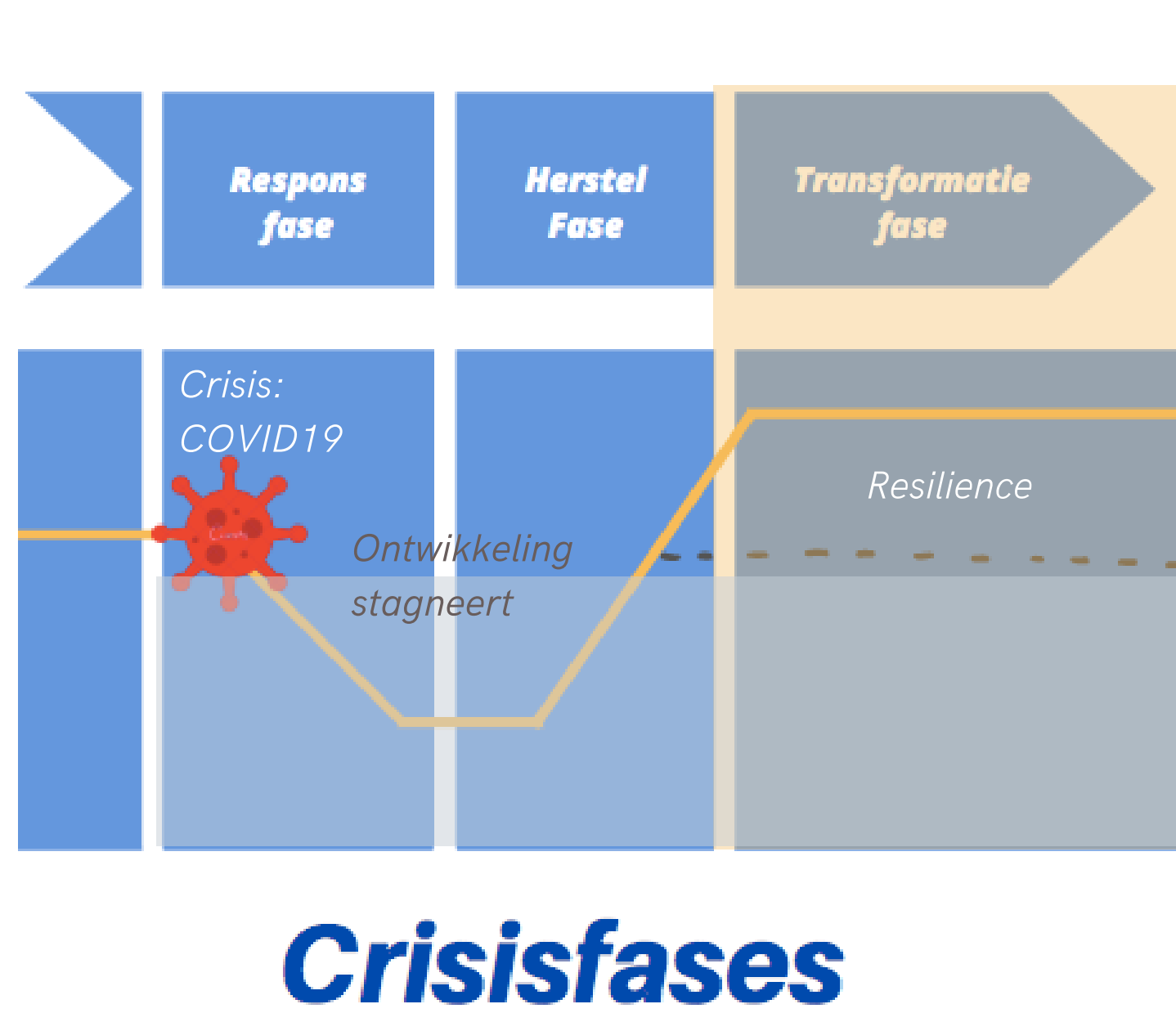
Cases ter inspiratie en voor verdieping

Rotterdam kan leren van haar eigen geschiedenis en van andere steden. Er is een (snel groeiende) aantal cases en voorbeelden op het gebied van stedelijke veerkracht en herstel na een crisis. We willen hier graag lessen uit trekken en handelingsperspectieven ontwikkelen voor Rotterdam. Maar hoe gaan we hierin te werk? Hoe komen we tot een kader en werkwijze om voorbeelden (uit binnen- en buitenland, heden en verleden) systematisch te analyseren te operationaliseren voor het Rotterdam nu? Deze policy brief geeft een framework voor onderzoek rond een centrale vraag: Door welke werkvormen en activiteiten zijn de steden sterker uit de crisis gekomen?

[Download de Policy brief hier.](#)

Meer informatie? <https://www.eur.nl/essb/nieuws/vital-cities-and-citizens-publiceert-tweede-beleidsbrief-onderzoekopzet-voor-casestudies>

Crisis fases

Respons fase

Richt zich op het zoveel mogelijk beperken van de impact van de pandemie.

Herstel fase

Richt zich op het binnen zo kort mogelijke tijd herstellen van het functioneren van de stad

Transformatiefase

Richt zich op het "building back stronger" - principe; een stad die na de crisis sterker is dan voor de crisis (leren & groeien).

Resilience

Het vermogen van mensen, gemeenschappen, organisaties, bedrijven en systemen om te overleven, zich aan te passen en te groeien, ongeacht de aard en omvang van langdurige spanningen en crisissen.

Kennis Responsfase

Leading a crisis : "Building high performance teams"

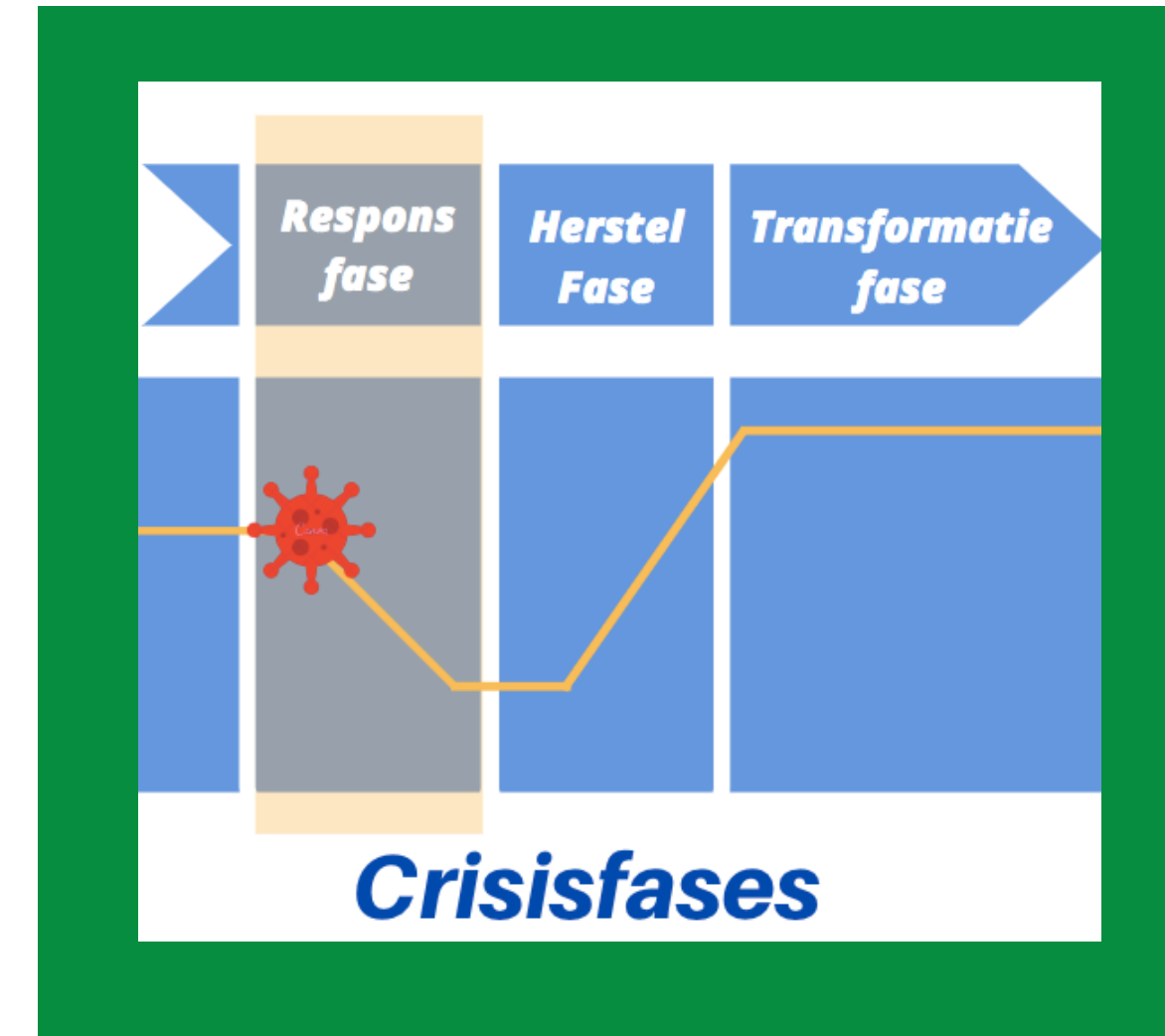
Noodplannen bieden vaak generieke richtlijnen maar geven geen aanwijzingen over het beheren en navigeren door de cruciale sociale en inter-professionele ondersteunende processen tijdens een crisis. Besluitvorming in tijden van een crisis vraagt om extra aandacht voor leiderschap, micropolitiek, bias en mentale vermoeidheid. Lees [hier](#) de aanbevelingen van drie professoren over een betere besluitvorming en presteren tijdens een crisisperiode.

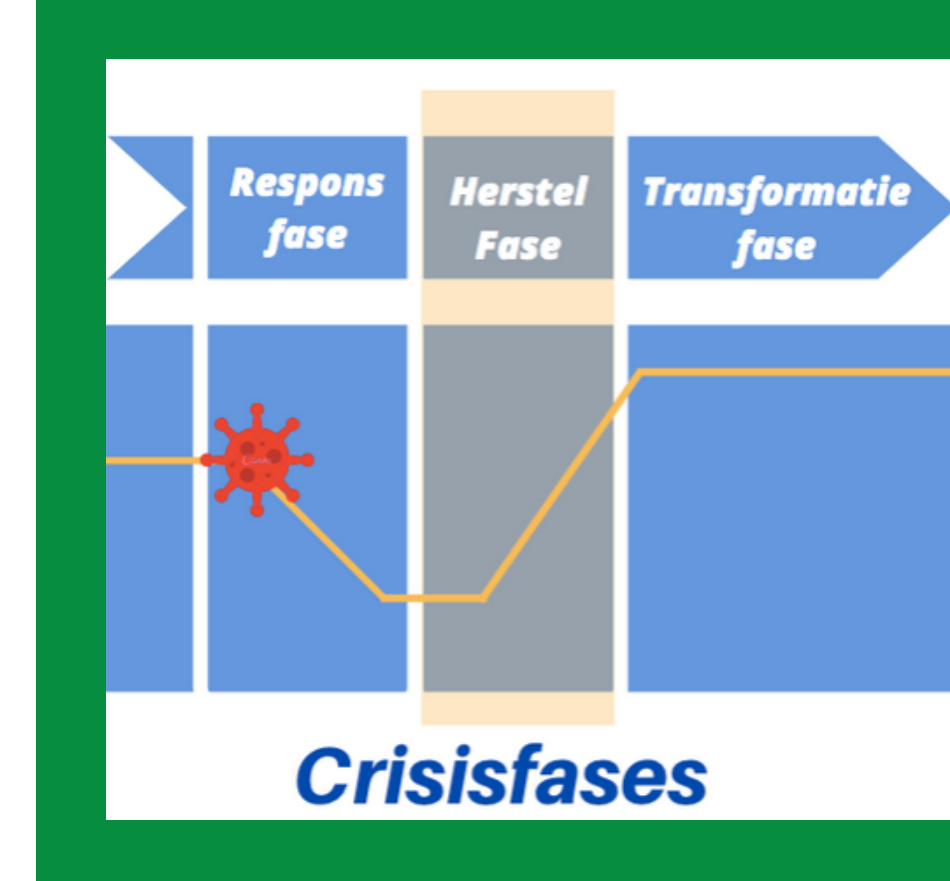
Sociaal offensief tussen lockdowns door | het leren van de "Coronadans" wordt een onderdeel van respons.

De kans is groot dat het niet bij een eenmalige lockdown zal blijven. Dat vraagt om het leren van de 'coronadans'. Diverse voorspellingen geven aan dat na de eerste, zware lockdown een periode komt waarin versoepelingen worden afgewisseld met nieuwe beperkingen (een 'coronadans'). We zullen een vorm moeten vinden om in de behoefte aan persoonlijke en publiek-familiaire relaties te voorzien, ook bij de kwetsbare groep. Sociale professionals hebben hier een taak om deze behoefte waar te nemen. Maar om die behoeften te vervullen zijn vrijwilligers en burgerinitiatieven, zoals Opzoomer Mee, essentieel.

- [Zie artikel](#) | [Zie samenvatting](#)

Kennis Herstelfase

Reeks colleges vanuit Erasmus Universiteit: Wat zijn de lessen van het besturen en managen in crisistijd?

Martijn van der Steen, hoogleraar bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en adjunct-directeur van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB), verkent hoe overheden met radicale onzekerheid om kunnen gaan. In dit 15 minuten durende college leer je over welke routes overheden kunnen bewandelen en welke routekaarten ze kunnen presenteren. Een tipje van de sluier: het belang van 'anti-fragiliteit' en de vraag naar een lerend, tastend, struikelend bestuur, met korte feedback loops en bijpassende sturing en verantwoording. Volg het mini-college [hier](#)

Oxfam komt met handige checklist: *Waarmee moet je rekening houden richting meer participatie, communicatie, betrokkenheid met je gemeenschap?*

De checklist geeft een overzichtelijk beeld van de essentiële componenten waarmee o.a. ambtenaren rekening moeten houden. Denk o.a. aan checks rondom:

- aanpassingen richting de nieuwe context
- informatievoorziening & communicatie
- werken met mensen die kwetsbaar zijn voor het coronavirus
- participatie

Zie hier de volledig samengestelde [checklist](#)

Coronacrisis in eigen gemeente, hoe houden we de lokale economie in stand?

De komende weken staan – op economisch gebied – in het teken van het voorkomen van de ergste schade. Daarna is het echter zaak dat lokale en regionale overheden hun bestaande economisch beleid snel herijken in het licht van de nieuwe economische realiteit. Dit artikel van Maarten Kruger en Jaap Meijs gaat over aanknopingspunten in economisch beleid voor gemeenten om de economische schade van de crisis te beperken en op termijn economisch herstel te bevorderen. [Zie artikel.](#)

Kennis Transformatiefase

Milaan, Berlijn & Parijs nemen serieuze stappen richting een transformeren van hun stad.

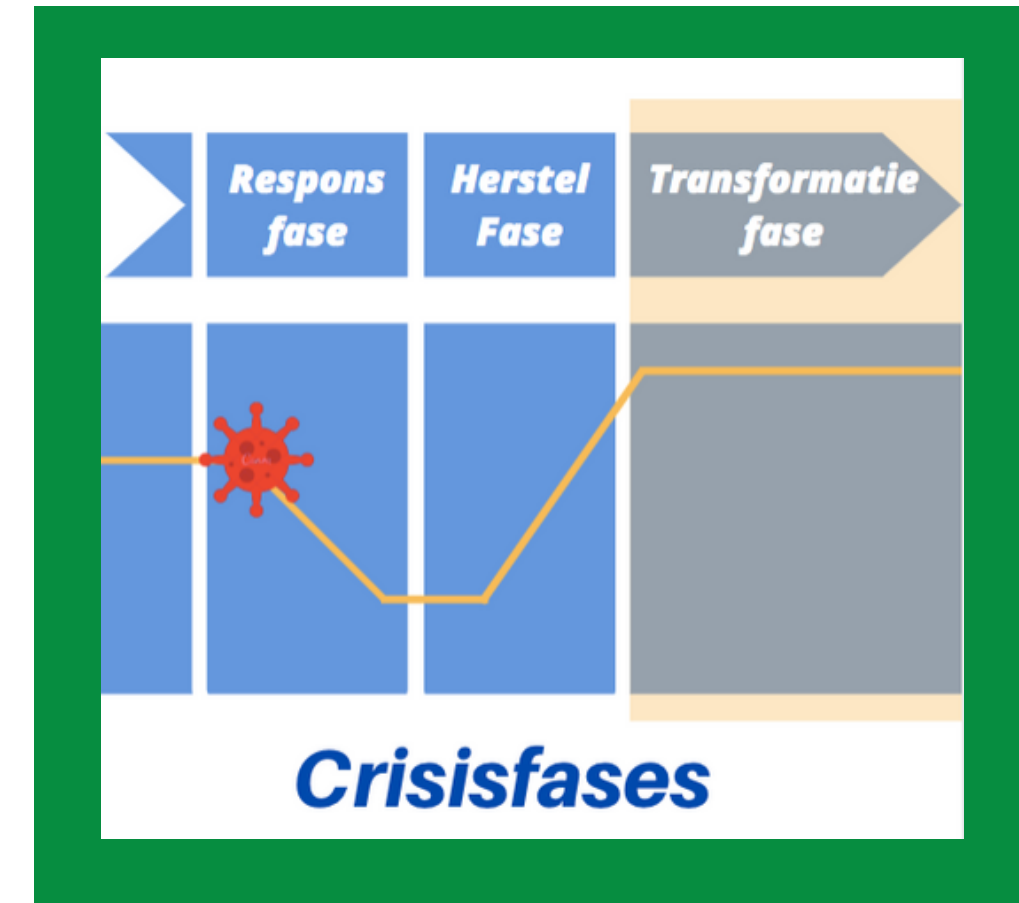
Milaan, Berlijn & Parijs hebben gemeen dat ze n.a.v. de coronacrisis kansen aanpakken om hun stad te transformeren tot aantrekkelijke fiets- en wandelsteden. Nu de straten verlaten zijn en veel mensen terughoudend zijn in het gebruik van openbaar vervoer en gedeelde mobiliteitssystemen, wordt het wandelen en fietsen (her) ontdekt. Inspiratie over maatregelen in [Berlijn](#), [Milaan](#), [Parijs](#).

Green zones : Een praktische exitstrategie

Wiskundigen en economen presenteren een praktische exitstrategie bestaande uit twee belangrijke elementen: 1) identificeren van groene zones; gebieden waar het sanitair systeem operationeel is, de groei van infecties laag is en de toekomstige risico's beheersbaar zijn en 2) deze geleidelijk samenvoegen zodra dit veilig is. Het proces zal niet "perfect" zijn, maar kan 'snelle hereniging' mogelijk maken en economische en maatschappelijke schade beperken. Voordelen van "GreenZoning" zijn: 1) minimaliseren van economische schade, 2) geen invasieve Tracking methodes, 3) minimaliseren van sociale schade, 4) snellere herenigings-mogelijkheden, 5) makkelijk te combineren met andere maatregelen. Lees het artikel en de mogelijke implicaties voor beleid [hier](#).

Geen doembeeld maar Groenbeeld | een wenkend toekomstperspectief

De Universiteit van Wageningen heeft een kaart ontwikkeld van Nederland voor het jaar 2120. Deze kaart laat zien dat als Nederland beter en meer gebruik zou maken van haar natuur en de (toekomstige) gevolgen van klimaatverandering in toom kunnen worden gehouden. Dit initiatief biedt een positieve vooruitblik op de toekomst, die volgens experts praktisch haalbaar is. Lees [hier](#) het artikel

Gemeente Rotterdam

Internationale betrokkenheid

Rotterdam is tijdens de COVID-19 periode op twee internationale fronten actief: *het Resilient Recovery Taskforces* van het Global Resilient Cities Network (GRCN) en het *Global Mayors C40-Taskforce*. Beide netwerken hebben als doel kennis uit te wisselen richting een veerkrachtig en duurzaam herstel. Voorheen werkten deze twee netwerken voornamelijk gescheiden van elkaar, maar door nu zowel ambtelijk als bestuurlijk mee te draaien in deze taskforces, streeft Rotterdam naar een effectieve samenwerking waarbij beide netwerken elkaar versterken en verrijken. De opbrengsten van deze wereldwijde kennisuitwisseling zal o.a. waardevol zijn voor het team "Rotterdam Sterker Door".

- Burgemeester Aboutaleb neemt deel aan de C40-taskforce; een netwerk van steden dat zich inzet voor de aanpak van klimaatverandering. Het doel van de Global Mayors COVID-19 Recovery Task Force is om burgemeesters te voorzien van de kennis en hulpmiddelen en hen op deze manier in staat te stellen een "groen herstel" te ontwerpen : *een herstel dat duurzame, veerkrachtige en rechtvaardige economieën verankert*. Lees [hier](#) meer.

Ahmed Aboutaleb
Burgemeester Rotterdam

- Vanuit Rotterdam heeft Chief Resilience Officer, Arnoud Molenaar, plaats in deze coalitie (C2R) van het GRCN. Als resilience-expert van de stad Rotterdam deelt hij kennis en ervaringen met de andere experts binnen dit platform, met als doel de veerkracht van steden te versterken en steden sterker uit de crisis van de COVID-19-pandemie te laten komen. Lees [hier](#) meer.

Arnoud Molenaar
City Resilience Officer
Rotterdam

Overige kennis & inspiratie

"Hoe kan deze crisis openingen geven naar nieuwe ideeën om ons te verplaatsen in de toekomst?"

Andere bronnen die ons helpen om na te denken over keuzes richting een veerkrachtige en weerbare toekomst:

- Global Resilient Cities Network & The World Bank organiseert wekelijks een webinar "COVID-19 Speaker series". Luister en lees de samenvattingen [hier](#).
- Het iKen (ideas and knowledge exchange platform) organiseert een webinar op woensdag 13 mei van 12:00 tot 13:00 over de respons van verschillende steden op de coronacrisis. Experts uit Tel Aviv, Dortmund en Glasgow delen inspirerende innovaties op gebied van herstel en herontwerpen van de toekomst voor steden, gemeenschappen en inwoners. Klik [hier](#) om deel te nemen.
- DRIFT, het onderzoeksinstituut op gebied van duurzaamheidstransities, is sinds de coronacrisis een wekelijkse co-creatieborrel gestart. Deze co-creatieborrel is uitgemond in de Transitie Motor: een unieke samenwerking van burgers, ondernemers en bestaande initiatieven die tot doel heeft de lokale, regionale en nationale dynamiek te ondersteunen en versterken en ontwikkeling en beweging te faciliteren. Klik [hier](#) voor de webpagina van de Transitie Motor, en klik [hier](#) voor de handreiking.

Vraag of idee?

We willen met dit tweekelijkse kennis & inspiratiedocument graag inspelen op de behoeften die er bij jullie leven. Mail jouw idee of vraag naar: impactoproterdam@rotterdam.nl

Wat kun je verwachten in de volgende kennis & inspiratie update?

- *Onder voorbehoud:* Interview met Professor Fu van de school of International Public Affairs in Shanghai. Hij doet onderzoek naar COVID-19 in China.
- Nieuwe output Vital Cities & Citizens - *samenwerking Gemeente Rotterdam & Vital Cities & Citizens (EUR)*
- Nieuwe Internationale voorbeelden
- Nieuwe Uitgelicht

Colofon

Dit document is samengesteld door leden van Team Impact & Nazorg + Resilient Rotterdam.

Samenvatten & Analyse

- Madelon van der Kemp
- Moussa Azaouagh
- Hanneke Vriens
- Naomi Sonneveld

Eindverantwoordelijken

- Nanne Boonstra
- Arnoud Molenaar
- Marjoleine van Doorn-Claassen

Tekstredactie

- Marjoleine Nieuwdorp

Samenstelling:

- Naomi Sonneveld

